

Ondernemend Nederland

Ondernemers kunnen bijdragen aan de toekomstige welvaart. Maar hoe staat het ervoor met het ondernemingsklimaat na jaren van lockdowns? En welke uitdagingen zijn er, ook wat betreft het beleid?

Met tegenwind komen de beste ondernemers boven

Hebben we net een pandemie achter de rug waarin bedrijven maandenlange lockdowns hebben doorstaan, zitten we nu met een stagnerende economie, torenhoge inflatie en aandelenbeurzen in mineur. De hoofdeconomen van de drie grote Nederlandse banken lieten er in een recente Buitenhof-uitzending dan ook geen misverstand over bestaan: de vooruitzichten zijn niet rooskleurig, en de economische onzekerheid is enorm. De kans dat we richting een recessie gaan is aanzienlijk. Je moet wel gek zijn om de afgelopen jaren, laat staan nu, een bedrijf te willen starten, toch?

Nou, dat valt reuze mee. In de coronatijd is het aantal ondernemers in Nederland gestegen tot een recordaantal van bijna 2,2 miljoen (KvK, 2021). Ondanks het iets oplopende aantal faillissementen is die groei er voorlopig nog niet uit. De uitzonderlijk moeilijke economische situatie zorgde er juist voor dat veel mensen ondernemer werden. Natuurlijk, voor veel van deze nieuwkomers was het ondernemerschap niet geheel vrijwillig. Ze werden ‘gedwongen’ door het (tijdelijk) sluiten van het bedrijf waar ze werkzaam waren geweest. Ook de werkloosheid liep op, dus veel andere opties waren er niet. Ondernemer worden was voor sommigen een ‘moetje’, in plaats van het najagen van een droom.

Maar ondernemers die hiertoe ‘gedwongen’ worden door een gebrek aan betere opties, dat leidt toch tot een lagere kwaliteit van ondernemingen? Ondernemers die meteen stoppen bij de eerste beste mogelijkheid!? Nou, ook dat valt reuze mee. Recent Amerikaans onderzoek laat zien dat in economisch moeilijke tijden, zoals recessies, de kwaliteit van ondernemingen gemiddeld genomen juist toeneemt (Hacamo en Kleiner, 2022). Dan starten namelijk ook ‘high potentials’ sneller een eigen onderneming – die anders voor de gebaande paden hadden gekozen binnen een groot bedrijf. Deze ondernemers tegen wil en dank blijken vervolgens vaak innovatieve en succesvolle bedrijven op te zetten.

Wat geldt voor individuele ondernemers, geldt ook voor hele regio's. Veel van 's werelds meest ondernemende en innovatieve gebieden hebben zware tijden gekend, voordat ze tot hun huidige

JORIS KNOBEN

Hoogleraar aan Tilburg University

bloei kwamen (Van Agtmael en Bakker, 2018). Zo stond de regio Eindhoven er eind jaren negentig juist zeer slecht voor, door reorganisaties bij Philips, het vertrek van het hoofdkantoor, en het faillissement van truckfabrikant DAF. Hierdoor kwamen ook grote delen van het midden- en kleinbedrijf in de problemen en verdwenen er duizenden banen. Echter, juist deze tegenwind wakkerde het ondernemerschap aan dat ten grondslag ligt aan het huidige succes van Brainport Eindhoven.

Het is dus de tegenwind die de vlieger doet stijgen. Er is daarom alle reden tot optimisme wanneer het gaat om ondernemerschap in Nederland. Een pandemie krijgt ondernemerschap er niet onder, en zelfs als

we richting een recessie gaan, leidt dat op wat langere termijn waarschijnlijk tot meer succesvolle nieuwe ondernemingen.

Zeker, economische onzekerheid en tegenslag doen pijn. Niemand zit er op te wachten. Het kan leiden tot faillissementen, en veel van de starters zullen het niet redden. Maar laten we niet vergeten dat dit inherent is aan ondernemerschap, en dat dynamiek in het bedrijfslandschap cruciaal is voor het aanpassingsvermogen van onze economie. Het overleiden van bedrijven – zoals de afgelopen jaren massaal is gebeurd – moet niet het nieuwe normaal worden. Een gezonde dosis creatieve destructie is broodnodig om de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan het hoofd te kunnen bieden.

Als de overheid de helpende hand wil uitsteken richting ondernemers, dan biedt dit *ESB*-dossier genoeg inspiratie voor een doelgerichter beleid, variërend van fiscale prikkels tot het gericht ondersteunen van kansrijke technologieën. Den Haag, doe er je voordeel mee, maar stop met de uitzonderlijke crisissteunmaatregelen: durf de tegenwind te laten waaien.

Literatuur

Agtmael, A. van, en F. Bakker (2018) *The smartest places on earth*. New York: PublicAffairs.
 Hacamo, I. en K. Kleiner (2022) *Forced entrepreneurs*. *The Journal of Finance*, 77(1), 49–83.
 Kamer van Koophandel (2021) *KVK Jaaroverzicht Bedrijvendynamiek 2021*. KvK Nieuwsbericht, 27 januari